

مرتضی مدرس چهاردهی

نقش ایرانیان در تاریخ استقلال عراق

در سال ۱۹۱۸ - ۱۹۲۳

(۴)

وفات شیرازی

ناگهان در سوم ذی حجه ۱۳۳۸ - ۱۳ سپتامبر ۱۹۲۰ آقا میرزا محمد تقی شیرازی وفات کرد این وفات در هنگامی اتفاق افتاد که موقعیت مردم و انقلابیون بسیار دقیق بود زیرا میرزای شیرازی در حقیقت بمنزله رهبر انقلاب و ملجاء مردم در سختی و مشکلات بود^۱ مانند نزول صاعقه بر سر مردم بود اغراق گفته نشده که مردم فوق العاده وحشت داشتند و وضعیت در نظر آنان خطرناک جلوه میکرد بعضی از رهبران در ادامه انقلاب مشکوک شدند و اضطراب عظیمی در نتیجه این رحلت در مراکز انقلاب بوجود آمد چون هنوز انقلاب کامل نشده و تمرکز پیدا نکرده بود انظار متوجه نجف شد و رهبران انقلاب با آنجا مسافرت کردند در واقع در نجف کنگرهای برای تعیین جانشین شیرازی تشکیل گردید آقایان علماء وزعماء و رهبران قوم در صحن مطهر حضرت امیر گردآمدند و در نتیجه شریعت اصفهانی به پیشوائی انتخاب شد.

پس از انتخاب وی درسکوئی قرار گرفته نطق بلیغ مفصلی ایراد نمود که قسمتی از آن در اینجا نقل میشود.

بسم الله الرحمن الرحيم - حضار محترم - بکسانی که در راه عظمت اسلام و استقلال

۱ - ماضی النجف وحاضرها تألیف باقر محبوبه چاپ نجف جلد اول و موسوعة العتبات

المقدمة تألیف جعفر خلیلی چاپ بغداد (در هشت جلد)

مسلمین جهاد نموده اید ، آنها که از شما حضرت رسول اکرم (ص) را پیروی مینمایند به-
 درستی و تحقیق که اورحلت نموده است کسانی که خدا را بندگی مینمایند همانا وحی
 جاویدان است امام شیرازی پیشوای مسلمین هم وفات نمود و برحمت ایزدی پیوست
 فقید سعید امانتی را که باو تفویض شده بود کاملاً حفظ و نگهداری کرد و در رهبری
 مسلمین حقا وظیفه خود را بسیار خوب انجام داد. او در آرامگاه ابدی جای گرفت
 در حالی که بانچه شائق بود نائل آمد و با وجدانی راحت ساکت و آرام شد . اینک
 بر ما حتم و لازمست که گامهائی که او برداشته کامل و تکمیل نمائیم .

پس از بیانات شریعت اصفهانی مردم آیاتی از کلام الله مجید برای شادی روح
 رهبر از دست رفته خود تلاوت نمودند و از پروردگار عالم خواستند که بین آنها و
 انگلستان حکومت فرمایند و نیز از زعماء و رؤساء تقاضا نمودند و صوف خود را متشکل
 کرده و در طریقی که سعادت دو جهان است قدم بردارند -

حکومت انگلستان تقاضای مذاکره و تفاهم مینماید ^۱ زمانی که انقلاب تمام
 نواحی منطقه فرات را فرا گرفت حکومت انگلستان چاره ای نداشت جز اینکه
 امر انجام شده را بپذیرد و حتی این جنبش را مشروع و قانونی بداند از این جهت
 تقاضا کرد که با آنان مذاکراتی بر اساس شناسائی تقاضاهای اساسی انقلابیون
 بنماید ، چون دولت انگلستان نظر خود را نسبت بآینده عراق و اعطاء استقلال و
 آزادی اعلام نمود .

فرماندار کل نامه ای را بشریعت اصفهانی نوشت که خلاصه اش این بود .

نامه لی . تی . ولسن فرماندار کل عراق

حضور حضرت شیخ الشریعة اصفهانی

پس از تقدیم سلام و استعلام از صحت آن حضرت امیدواریم نامه ای را که بوسیله

آن احساسات دوستی و تبریکات صمیمانه بمناسبت مقام منیع و شرف رفیع که هم اکنون شما حائزید و پیشوائی مسلمین را عهده دارید تقدیم نموده بودیم رسیده باشد ولی درحقیقت مرتبه عالی در روزها مستوجب تسلیت است نه تبریک نظر به مصائبی که بر عراق و اهالی عراق وارد گردیده این مصائب نتیجه اراء سلف شما مرحوم - میرزا محمد تقی شیرازی که همه ایشان را می شناسند میباشد. ایشان در یکی از مذکرات اخیر خود ادعا نمود که خواهان صلح بین حکومت و ملت هستند و از خونریزی و قتل اجتناب مینمایند و امکان ندارد من تردید نمایم که مانند حضرتعالی باین مسائل توجه ننمایید حکومت بریتانیای عظیمی همیشه متکی بر سه اصل است .

۱- اصل ترحم ۲- اصل عدالت ۳- اصل آزادی دین و عقیده .

قبل از شروع جنگ اول انگلستان که شعارش صلح و مسالمت است دارای سپاه کوچکی برای دفاع از خود بود و چون دشمن شکست خورد و آتش جنگ خاموش گردید بریتانیا دارای پنج میلیون سرباز و سپاهی بود پس از ختم زد و خورد انگلستان سربازان خود را مرخص کرد تا بمیهن و منزل خود بروند ولی هر وقت لزومی پیدا کند دوبرتبه بسر بازی دعوت میشوند .

از جنبه ثروت لزومی ندارد که وضع دولت انگلستان را تشریح کنم زیرا این مطلب مانند آفتاب روشن است . اهل عراق دولت انگلستان را پس از غلبه بر ترکها قبول کردند و از وجود سربازان انگلیسی در شهر های عراق از نظر حفظ امنیت خوشحال بودند متأسفانه مفسدین و مغرضین که این حسن تفاهم و تعداد کم سربازان ما را دیدند تحریک نموده و افکار مردم را مشوش و خلاصه وضع اسف انگیز فعلی بوجود آوردند . اکنون وضع از چه قرار است . عشایر عراق در حال جنگند اما نیروی آنها زیاد نیست و کم پولند و وسائلی برای اختراع آلات جنگی ندارند از خارج هم نمی توانند استعانت جویند و هر گاه مجدداً به کارهای کشاورزی مشغول

نشوند از گرسنگی تلف خواهند شد تا کنون هر چه میتوانستند تکان بخورند و جدد- و جهد بنمایند کردند و بیش از این هم نمی توانند کاری انجام دهند آنها به رای العین مشاهده می کنند که نیرویشان روبه زوال است هر چند بواسطه کمی سرباز عشایر مشکلاتی برای حکومت ایجاد نمودند ولی موقتی است هر روز کشتی ها در بصره نیرو و توپ و بمب و مسلسل و سایر لوازم جنگی پیاده میکنند. و هر گاه مایل باشید ممکن است نماینده مخصوص خود را برای مشاهده به بغداد اعزام فرمائید ما مقدم او را گرامی خواهیم داشت. و بدون تأخیر صحیح و سالم بر میگرددانیم، بنابراین نتیجه نهائی معلوم است پس چرا بی جهت خونریزی شود؟ . حکومت انگلستان بنا بر قوانین جاری بعضی از شیوخ و افرادی را که موجب گمراهی مردم شده اند مجازات خواهد کرد. نامهای آنان در نزد من هست همچنانکه خودشان میدانند و شکی نیست که سرکار عالی هم آنها را میشناسید و لزومی ندارد که اسامی آنها را در اینجا معرض دارم ولی بر سایر عامه مردم خوفی نیست و لازمست آنها بشهرها و منازل خود مراجعت نمایند و بکارهای عادی خود مشغول گردند و اطمینان کامل داشته باشند کسی متعرض آنها نخواهد شد. و چون حل این مشکل همانطور که بر حضرتعالی پوشیده نیست لازمست لذا کلنل هاوول مسئول امور مالی را بنمایندگی تعیین نمودم تا در مذاکرات برای جلوگیری از زرد و خورد و ختم آن شرکت کند و چون سرکار عالی هم تمام وقتتان صرف امور دینی و وسائل روحانی میشود مستدعی است نماینده یا نمایندگی که مورد اعتماد باشند برای ملاقات و مذاکره با کلنل اول تعیین فرمائید تا با حسن تفاهم طرفین این مسئله مهم حل گردد. این مطلبی بود که لازم بود بعرض عالی برسانم در خاتمه احترامات فائقه و تحیات صمیمانه خود را تقدیم میدارم، والسلام بغداد ۱۳ ذیحجه ۱۳۳۸ - ۲۰ سپتامبر ۱۹۲۰ محل امضاء فرماندار کل - کلنل ولسن.